

**TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI**

**A1 TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
UZUN TEZ ÇALIŞMASI**

“ISSIZLIĞIN ORTASI”NDA KALAN ADAM

Rehber öğretmen: Zühal Baloğlu
Öğrencinin adı: Ece
Öğrencinin soyadı: Baltacı
Diploma numarası: D1129019
Sözcük sayısı: 3718

Arastırma konusu: Mehmet Eroğlu'nun; “İssizliğin Ortası” adlı yapıtında odak figürün yaşadığı yalnızlık duygusunun nedenlerinin ve yaşamına etkilerinin incelenmesi.

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı A1 Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında uzun tez olarak hazırlanan bu çalışma, ‘Mehmet Eroğlu’nun; “İssızlığın Ortası” adlı yapıtında odak figürün yaşadığı yalnızlık duygusunun nedenlerinin ve yaşamına etkilerini incelenme.’ amacıyla hazırlandı. Odak figürün hayatının her döneminde etkisini hissettiren yalnızlık duygusunun yapıta hâkim olması nedeniyle, bu olgu üzerinde çalışıldı.

Tezin genelinde, yapıttaki odak figürün kendi benliğinden, toplumdan ve yaşamdan kaçışının nedenleri ve sonuçlarıyla incelenmesi amaçlandı. Tezi, “İssızlığın Ortası”nda, içinde geçtiği Ankara uzamını, yaşanan savaş dönemini, toplumun sosyal yapısını bireyin ruhsal değişimi ile yaşamdan kaçışını göz önünde bulundurularak çalışıldı.

Çalışmanın ilk bölümünde odak figür Ayhan İlyasoğlu’nun yaşadığı yalnızlık duygusunun ve durumunun nedenleri incelendi. Bu kapsamda, odak figürün kendini yalnızlığa hapseden ve çevresinden uzaklaşan biri haline gelmesi süreci aktarıldı. Ayhan’ın yalnızlığının ilk nedeni olarak geçmişinin etkisi alındı. Geçmişinin onun yalnızlık duygusunu hissetmesine olan etkisi; Kıbrıs Savaşı’nda yaşadıkları ve çocukluğunun ve gençliğinin etkisi olarak ayrı ayrı incelendi. Odak figürün hayatının her döneminde yaşamı üzerinde etkisini hissettiren kadınların ve iletişimsizliğin de yalnızlığına etkileri üzerinde duruldu.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise odak figürün yalnızlık duygusunu hissetmesinin sonuçları ele alındı. Ayhan’ın içine dönmesi ve sonrasında bununla ilintili olarak yaşama sevincini yitirmesi aktarıldı. Son olarak ise odak figürün hayatına yalnızlık duygusunun hâkim olmasıyla etrafındakilerle iletişimsizliği yaşaması kendine ve çevresine yabancılaşması irdelendi.

Çalışmanın son bölümünde de odak figürün yalnızlık hissinin oluşmasının nedenleri ve sonuçlarının incelenmesiyle ortaya çıkan durumun yansıtılışı ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldı.

Sözcük Sayısı: 230

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
GİRİŞ.....	1
1) ODAK FİĞÜRÜN YAŞADIĞI YALNIZLIK DUYGUSUNUN ve DURUMUNUN NEDENLERİ.....	2
a) Geçmiş.....	2
i) Savaş.....	2
ii) Çocukluk ve Gençlik.....	4
b) Kadınlar.....	5
c) İletişimsizlik.....	6
2) SONUÇLARI.....	7
a) İçe Dönme.....	7
b) Yaşama Sevincini Yitirme.....	8
c) İletişimsizlik ve Yabancılaşma.....	9
SONUÇ.....	10
KAYNAKÇA.....	13

Araştırma Konusu: Mehmet Eroğlu'nun *İssızlığın Ortası* adlı yapıtında odak figürün içinde bulunduğu yalnızlık olgusunun nedenlerinin ve yaşamına etkilerinin incelenmesi.

GİRİŞ

Yalnızlık, bireyin toplumdan uzaklaşması veya kendini ait olduğu toplumdan dışlanmış hissetmesi ya da kendi seçimiyle içine dönme duygusudur. Bu duygu, çoğu zaman terk edilmişlik, kimsesizlik, bir yere veya kimseye yabancılaşma, tek başınalık, ayrışmak gibi kavramlarla iç içedir. Tek başınalığı seçen ve “öteki” ile olmayışı içselleştirmiş olan kişiler genellikle yalnızlık duygusu yaşar. Kişinin etrafındakilerle arasında duvarlar örmesi; sınırlar koyması ve bu doğrultuda yaşaması, kısaca sadece öznenen ibaret bir yaşam sürmesi onu yalnız yapan etkenlerdendir.

Yalnız olmak sadece tek başına olma durumu olarak ele alınamayacak bir duygudur. Tek başına olması bireyi yalnız olarak gösterse de o insan yalnız olmayabilir. Yalnız hisseden kişinin kafasının içinde de yalnız olması, yalnızlığı iç koşulu olarak görmesi gereklidir. Yalnızlığını kalabalıkların içindeki varoluşuna taşıyabilen kişiler bunu örnekler.

Yalnızlık kimi zaman insanın, bir köşeye çekilerek etrafındakilerden uzaklaşması, yaptığı işten ve tüm yaşamsal etkinliklerinden artık zevk alamamaya başlamasına yol açar. Bir kişinin yalnız hissetmesi, çoğunlukla toplumun o birey üzerinde yarattığı kaygılarla, baskıyla ve bunların kişi üzerinde oluşturduğu güvensizlik duygusu ile ilgilidir. Kişinin yalnızlığı, geçmişindeki sarsıntılarla, yaşam şartlarındaki değişkenlikle, çevresindeki kişilerin özellikleriyle, hayal kırıklıklarıyla belirginleşir. Bireyin topluma ve ait olduğu ortama yabancılaşması; kendini bu ortamdan soyutlaması da sosyal, toplumsal, ekonomik veya siyasi her türlü etken nedeniyle ortaya çıkabilir.

Mehmet Eroğlu'nun *İssızlığın Ortası* adlı yapıtında yalnızlık olgusu temelde odak figür Ayhan İlyasoğlu üzerinde somutlaştırılmıştır. Ayhan İlyasoğlu, Kıbrıs Barış Harekâtı'na asteğmen olarak katılmış bir militandır. 1970 dönemindeki savaşın ardından, Ankara'ya dönen ve geçmişiyle, kendiyile hesaplaşmaya başlayan odak figür; kaderini yanındaki ölülerinkine ortak etmiş, geçmişinden kaçmaya çalışırken bir anda geçmişin esiri olmuş, bu çalkantılar arasında sürekli gidip gelen bir roman kahramanıdır. Onun yaşadıkları, yaşayamadıklarını, geçmişinin kişiliğinde bıraktığı izleri içinde bulunduğu zamanı oluşturur. Anlattığı zamanda yaşama şekli, kalbindeki ve beynindeki iblisleri çarpıştırmaları ile birlikte gerçekleşir. Odak figür, iki iblisten kazanan veya sağ kalanla kendi sonunu çizmeyi

hedeflemiştir. Fakat öte yandan aslında farkında olmadan beynindeki iblisi seçmiştir. *“İblise teslim olmak uzun sürecek bir rezilliği kabullenmek, savunduğum, inandığım her şeyden vazgeçmek, ama belki de kurtuluş demek.”* (Eroğlu, 124)

Ayhan İlyasoğlu, sadece kaderine ve önünde olanlara boyun eğerse, tüm utançları onayladığını, savunduğu her şeyden vazgeçeceğini ve kendi yok oluşunu hazırlayacağını fark eder. Kendi özneliği dışında ise tüm olguların toplandığı bu karakter, aslında dünyada tek başına değil, etrafında birçok insan olan bir kişidir. Lerzan, Nalân, Ferda, Rezzan ve Violet gibi kadınlar herhangi bir biçimde Ayhan’ın hayatına girmiş, onun kişiliği ve davranışları üzerinde etkili olmuşlardır. Aynı şekilde Ayhan’ın arkadaşları Ali, Zafer, Metin, Fazıl, Halit ile Kıbrıs Harekâtı’nda zihninde önemli yerler edinmiş olan Papaz, Rıfat, Doktor ve Çavuş da odak figürün yaşadığı yalnızlık duygusunun ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuşlar, Ayhan’ın tüm bir yaşam döngüsünü derinden sarsmışlardır. Bu çalışmada, yaşadığı yalnızlık durumunun nedenleri ve sonuçları odak figür Ayhan İlyasoğlu’nun yaşamına etkileri üzerinden incelenecektir.

1) ODAK FİGÜRÜN YAŞADIĞI YALNIZLIK DUYGUSUNUN ve DURUMUNUN NEDENLERİ

a) Geçmiş

i) Savaş

Ayhan İlyasoğlu, Kıbrıs çıkarmasında ve sonrasında hastanede yaşadıkları sonucu, hayatı boyunca o çalkantıları hissetmiş ve her zaman o anıların ağırlığıyla ezilmiştir. Ayhan’ın sürekli olarak düşüncelerinden ve geçmişinin onun benliğinde yarattığı hastalıklardan sıyrılmaya çalışsa da her seferinde yenilir. Kendi ile hesaplaşmasında çok yol alır, ama hep kendi içine doğru yürür. O, beceriksizce ve ümitsizce kurtulmaya çalıştığı bir “ıssızlığın ortasında” yer alır ve bir türlü kurtulmayı başaramaz. Sürekli kendi beyni içinde bir yolculuğa çıkar ve her defasında kaybolur. Özellikle geceleri gördüğü kâbuslarda geçmişin zorluklarını ve şimdinin yorgunluğunu hissederek kendini yalnızlığa itenlerle hesaplaşır.

Ayhan İlyasoğlu, savaşta öldürmek zorunda kaldığı insanlardan ve orada yaşadığı hüznü savaş ortamından çok etkilenmiştir. Ayhan İlyasoğlu’nun savaşı, beraber olduğu Anadolu askerlerinin savaş coşkusundan, kahramanlık kavramından ve kadere inancından farklıdır. O, toplumun geri kalanından daha farklı, daha eğitilmiş ve farklı bakış açılarına sahip olduğundan savaşı bir kahramanlık öyküsü olarak değil trajik bir olay olarak yaşar. Savaşmayı şehit olmak

veya ölmek, öldürmek olarak değerlendirir; savaş yaşantısını da böyle yansıtır. Savaş ve çatışmalar sırasında yanında olan asker arkadaşları, yaralandığında hastanede geçirdiği zamanlarda tanıştığı insanlar, psikolojik tedavi alırken karşısına çıkanlar odak figürün hayatında büyük değişimlere neden olmuşlardır. *“Sen duygusal bir entelektüelsin. Bir Hıristiyansın sen. Savaşı cinayet sayıp acı çekmekten hoşlanıyorsun. Oysa gözünü kırpmadan öldürmeyi becerebilenlerden sin.”* (Eroğlu, 206) Özellikle çatışma esnasında vurmak zorunda kaldığı bir askerin ve sonrasında onu öldürdüğü düşüncesiyle yaşadığı korku ve bunalımın odak figürün ruhsal bozulmasının temelini oluşturduğu söylenebilir. *“Korktum yalnızca olağan bir korku bu. Ödleşin, yüreksizin biriyim ben. Adam öldürdüm ve bu yükü taşıyamadım.”* (Eroğlu, 113)

Ayhan İlyasoğlu'nun savaş sırasındaki ruhsal çöküntüsü, bir doktor tarafından tedavi edilmeye çalışılmaktadır. Doktor, ondaki çöküntü ve bunalımının nedenlerini anlamaya ve onu hayata döndürmeye çalışırken, Ayhan'ın duygu ve düşünceleri aktarılır. Doktor; kahramanlık, cesaret, cinsellik, pişmanlıklar ve insanlık gibi konularda Ayhan'ın ruhsal ve kişilik çözümlenmelerini yaparken, odak figürün de kendini anlamasına ve etrafındakileri daha farklı görmesine neden olmuştur. Ayhan'ın yalnızlığı ve depresyon durumu ile ilgili yorumları ve insanlık ideolojileri onun sadece savaş döneminde etkilememiş olduğunu gösterir. Ayhan aynı zamanda Ankara'ya döndüğünde de çeşitli olay ve durumlarda birbiri içine giren geri dönüşler ve zamanda yapılan yolculuklarla savaş sonrası dönemde yaşadıklarından büyük ölçüde etkilenmiştir. Bunlarla birlikte Ayhan'ın hayata karşı diğer insanlardan farklı olan tutumunu ve bakış açısını da yaşadığı yalnızlıkla biçimlendirdiği söylenebilir.

“Düşüncelerini, korkularını, eğer şu halin bir bunalımsa, bunalımlarını anlamaktan, beynime sığdırmaktan acizim. Benden o kadar uzaktasın ki. Biliyor musun ilk geceler hep sayıkladın; Hep aynı cümleyi tekrarlıyordun: Bu gezegenin üstünde yapayalnızım. Evet bu gezegenin üstünde yapayalnızım diyordun.” (Eroğlu, 114)

Ayhan'ın yaşamında önemli bir figür olan Papaz ile Ayhan'ın tanışması da savaş döneminde bir Rum köyünde olur. Doktor ile insanlık ve insanlığın problemleri, bunun üzerine konuşmaları; kendi kişiliği ile bağdaştırması gibi konular ve hayatına yön verme aşamasında ondan etkilenmiştir. Odak figür, Papaz'la Tanrı, Tanrı inancı, ahlak ve yaşama amacı gibi konularda da fikir alışverişlerinde bulunur. Osmanlılığı ve Türklere karşı sempati duyan İstanbullu Papaz, Ayhan'ın zor dönemlerinde yalnızlığını paylaştığı bir dostu olmuştur.

Papaz, Ayhan'ın kurtuluşunu aklındaki iblis ile değil inanç ile başarabileceğini savunur, onun olaylara farklı bakışıyla, ahlak ve inanç analizleriyle, Ayhan'ı anlamaya çalışmaya geçmişinden şimdiki hayatına önemli izler bıraktığını söyleyebiliriz.

ii) Çocukluk ve Gençlik

Aşağı yukarı iki aylık bir süreye sığdırılan Ayhan'ın anlatısı, anlattığı zamandan geriye dönüşlere yer verilerek Ayhan'ın çocukluğuna ve gençlik yıllarına uzanır. Geriye dönüşler, yaşama direncini ve yaşama bağlılığını yitirmiş bir genç olan odak figürün gençliğinde kurmaya çalıştığı düzene vurgu yapar. Ayhan üniversite yıllarında değişim ülküsüyle eylemlere katılır. Bu sırada tanışıp hayatındaki önemli süreçlere karışan kişiler ile yakın dostluklar kurar. Gençliğinden sonraki hayat sürecinin üniversitede beraber yaşadığı arkadaşlarıyla olan ilişkiler ve olayların etkisinde geliştiği söylenebilir.

Odak figür, çocukluk ve gençlik arasındaki süreçte bir grup eylemcinin içinde yer almış ve bu militan arkadaşlarıyla büyümüştür. Toplumsal düzeninin olmadığı bir dönemde, militan arkadaşları ile beraber politik bir boyutta incelemiştir hayatı Ayhan İlyasoğlu. Başta Zafer, daha sonra Ali ve Halit ile yaşadığı hüznü ve karmaşık olaylar, zorlu şartlarda yaşadıkları Ayhan'ın anlattığı dönemdeki ruh halini oldukça etkilemiş, onu yalnızlığa iten nedenleri arasında yer almıştır. Ali, Ayhan için bir kahraman, Halit ise süreklilik ve pes etmemek kavramlarının karşıtıdır.

Zafer, Ayhan için zaaf ve bağımlılık haline gelmiş bir figürdür. Zafer'in yaptıkları, Ayhan'a ilklerini yaşattırması, Ayhan için hep bir yol gösterici olması onun hayattaki zaafi haline gelmesine yol açmıştır. Ayhan, Zafer'in 1971 yılında yok oluşuyla beraber bu başlangıçların, anıların sonunun geldiğini hissetmiş ve bu duyguyu tüm hayatı boyunca hissetmeye devam etmiştir. Bu durum, yalnızlık yaşamasına neden olmuştur. Zafer'i anlamak, yaptıklarını ve onunla paylaştıklarını sorgulamak istemiştir sürekli. Bir süre sonra ise bu merak ve anılar, Ayhan'da yaşama nedenine dönüşmüştür. Çocukluk ve gençlik yıllarında yanında olduğu en yakın arkadaşı siyasi eylemci Zafer'in ortadan kayboluşu, Ayhan'da bir arama duygusu yaratmış bu durum da onun yalnızlığını çoğaltmıştır. Aramak; pes etmeden, inanarak hayatında açılan boşluğu kapatmak için bir hevestir. İçine kapanmadan önce etrafındaki tek ve etkili kişiye tekrar kavuşup olumlu duygularını tekrar kazanmak için çabalamak istemiştir. Sonuç olarak Ayhan, Zafer'in anlam veremediği davranışlarını araştırmaya ve kendine

yapılanları sorgulamaya çalışmış, bu süreç de yalnızlığını pekiştirmekten başka bir işe yaramamıştır.

b) Kadınlar

Kadınlar, Ayhan İlyasoğlu'nun hayatında önemli bir yer kaplar. Ancak kadınlar odak figürün yaşamında cinsellik dışında başka duyguları da fark etmesini sağlarlar. Çoğunlukla kötü tecrübelerini, mutsuz ve umutsuz anlarını, kuşku ve acı dolu zamanlarını kadınlarla paylaşır. Odak figür, hayatı boyunca sağlıklı ilişkiler yaşayamaz; özellikle de kadınlarla... Konuşmalarında karşısındakini dinlemeyen ya da önemsemeyen, dinlerken sıkıldığını belirten ve iç hesaplaşmalarını olduğu gibi yansıtan bir kişi olmasından dolayı yalnızlığı etrafında birçok kişi varken de devam etti. Ayhan İlyasoğlu, sevgisiz, aşka inanmayan çoğunlukla kadınları bir madde ya da düşman gibi gören, onları kullanarak bir hesaplaşmayı sonlandırmak ister gibi onlara acı çektirmeyi seven biridir. Savaşta ona “insana bakar gibi bakan” kız ve Ali’yi tedavi eden hemşire dışındaki tüm kadınlara karşı duyguları olumsuzdur. Hayatına girmiş olan diğer kadınlardan -halası, Rezzan, Nalân, Lerzan, Ferda, Rezzan’ın teyzesi ve üvey annesi - nefret eder.

Ayhan’ın en yakın dostu olan Zafer’den ayrılıp, Ali’yle evlenen Nalân’a siniri Zafer’e olan bağlılığından kaynaklanır. Bu yüzden Nalân’la her konuştuğunda aklına Zafer gelir ve ona daha çok öfkelenir. Nalân’la konuştuktan sonra Zafer’in yokluğuyla baş başa kalır ve yitirmişlik, çaresizlik ve yalnızlık duyguları yaşar. Ferda ise onun kadınlar arasında en zayıf noktası, en çok istediği kişidir. Ferda’yı elde ederek hayatındaki kadınlarla olan hesaplaşmasını bitirmeyi düşünür. Sorunlu ve çalkantılı ilişkiler olmasına karşın Ferda’yı kendine bağlamayı başarır; tutkulu bir beraberlik yaşarlar, ama bir süre sonra içine düştüğü boşlukta yine yalnızlığıyla baş başa kalmaktan kurtulamaz. *“Yıllardır kadınlarla bitiremediğim hesaplaşmayı onunla bitireceğim. Kadınların beynime saldırdığı korkuların, kuşkuların, acıların hesabını vermek zorunda.” (Eroğlu, 203)*

Halasına duyduğu nefret Ayhan’ın anılarında her zaman yer edinmiş ve etkisini sürdürmüştür. Kadınlarla ilişkilerinde de bu nefret hep kendini hissettirdi. Halasından nefret etmesinin birçok nedeni vardır. Üvey annesinin evlerine ilk gelişinde halasının onu odasına kilitlemesi nefretinin ana nedeni olarak gösterilebilir. Üvey annesinin babasını yıprattığını öğrendiğinde bu kadına daha da sinirlenmiş ve ondan iyice nefret etmiştir. Halasının hayatında değiştirdikleri ve ona duyduğu kin; her zaman, her gördüğü veya konuştuğu kadında iç sesinde ortaya çıkar. Halasının bir kadın olarak onun benliğinde bıraktıkları yalnızlığını oluşturan etmenler içinde yer alır ve onu toplumdan özellikle de kadınlardan uzaklaştırır.

Rezzan'ın Ayhan'a nefret duyması onun beklediği gibi biri olmayışı, dönüştüğü ve büründüğü yeni karakteri yüzündendir. Rezzan'ın onu yıllarca beklemesinden sonra Ayhan'ın onu sadece kullanması, Rezzan'ın hem Ayhan'dan nefret etmesine ve hem uzaklaştırmasına neden olur. Rezzan'ı da kaybetmesiyle beraber iyice içine döner ve yalnızlığını daha da yoğun bir biçimde tekrar hisseder. Oda figür, Rezzan'ın Ayhan'ın büründüğü yeni kişiliği ve hayatındaki amaçları hakkında yaptığı yorumlar bile Ayhan'ı etkilemez sadece düşündürür.

“Bitkinim, beynim dilim dilim bölündü, parçalandı. Murat, Rezzan, halam ve sonra birdenbire Ferda beliriyor kirpiklerimin hapsettiği karanlıkta. Resmi geçit bu. Rezzan'ın söylediği gibi düşünüyorum. Başımı kaldırıyorum, sararmış kâğıtta gülen yüzlere yabancı olan yalnızca benimki.” (Eroğlu, 75)

Ayhan önce Rezzan'ın teyzesine hayranlık duyup ona yakın davranmaya çalışmıştır. Rezzan'ın teyzesinin de ona olması gerektiğinden yakın davranması ve farklı tavırlar sergilemesi ile Ayhan farklı duygulara kapılmaya başlamıştır. Fakat daha sonra, Rezzan'ın teyzesini garajda başka bir adamla birlikte görmesi Ayhan'ı yaşının da küçüklüğü nedeniyle derinden etkilemiş, onda ruhsal yıkıntılara sebep olmuş ve Rezzan'ın teyzesinden nefret etmiştir. Bu duygularına karşın bir süre sonra ise Ayhan'ın Rezzan'ın teyzesiyle yatması belirgin bir karşıtlığı ortaya çıkarır. Ayhan, Rezzan'ın teyzesiyle beraber oluşunu hayatını etkileyecek kadar önemli bir olay olacağını düşünmemiştir. Fakat o gecedan sonra yattığı her kadının bedeninde Rezzan'ın teyzesini hissedince, o günahını hatırlayınca bu olayın hayatında iz bırakan çok önemli olaylardan biri olduğunu anlamıştır.

c) İletişimsizlik

Etrafınızda bir kalabalık, gürültü veya karmaşa olduğu zamanlarda da yalnızlık yaşanabilir. Bireyin çevresindeki insanlarla iletişim kuramaması veya kurmak istemeyişi sonucu ortaya çıkan bu sonuç; içe dönme, toplumdan dışlanma gibi duyguları da beraberinde getirir. Ayhan İlyasoğlu, düşünceleriyle ve hayata bakış açısıyla etrafındaki insanlardan ve ortamlardan kendini soyutlamayı tercih etmiştir. Yalnızlık, sadece tek başına olma durumu değildir Ayhan da diğer insanlarla iletişim kuramadığından, anlaşılmadığından dolayı kaçmayı tercih etmiştir. Metin'in davetinin kalabalık olmasından rahatsız olduğunu dile getirişi bunu kendinin de dile getirmekten çekinmediği bir durum olduğunu gösterir. İstemeye istemeye yemeğe gittiğinde ise masada otururken herkes birbiriyle diyaloga girerken o, yalnız oturur. Diğer davetlilerin konuşmalarını dinleyip, onları gözlemlemeyi tercih eder. Rezzan'la gittiği partide de aynı şey

olur ve kişileri ve olayları gözlemler insanlarla iletişime girmeyi ya da yaşamına yeni insanlar katmayı hiç düşünmez.

“ İri yapraklı bir devetabanının altında, kalabalıktan uzak, dakikalardır ince ve oynak perdelerde çınlayan notaları dinliyorum. ... Ama ben onca gürültüye rağmen o neşeden uzak, yakama sarılan yalnızlıkla baş başayım .” (Eroğlu, 118/ 119)

Ayhan'ın geçmişte yaşadıkları, savaş zamanında entelektüel biri olarak diğer askerlerle ayrılıklar yaşamaları onlarla da iletişim kuramamasını ve bununla birlikte iletişim kurma çabasını yok etmiştir. Oda figür düşüncelerini insanlara anlatmaya ve onları ikna etmeye çalışarak aktarmaya çalışsa da fayda etmediğini görüp pes etmiştir. Askerlerin geri kalanı ona deli demeye başladığında onlarla da iletişimsizliği büyük boyutlara ulaşmıştır. Yalnızlığını bir gezegen üzerinde yalnız kalabilmek olarak betimleyecek kadar derinden hissetmiştir. *“Devam etmeyi hiç düşünmedim. Yalnızca sonu olmayan bir korku, bir gezegende tek başıma kalmışım gibi bir yalnızlık var içimde.” (Eroğlu, 54)*

Odak figür kendi tercihini yalnız olmaktan yana kullanır. İnsanlarla iletişim kurmaya çabalamaz, tam tersi; direnir. Bu açıdan bakıldığında da odak figürün yalnızlığının ona hem acı çektiren hem de kendi seçimini yaşatan bir karşıtlık içerisinde olduğu söylenebilir. Ayhan'ın kendini tanımada zorlanması ve bununla birlikte etrafındakilerle yaptığı diyaloglarda karşısındakilere gelgitlerini hissettirmesi de gözlemlenir. *“Kökün senin kökün yok. Bütün hayatın boyunca hiç kök salmayı düşünmedin.” (Eroğlu, 72)*

2) SONUÇLARI

a) İçe Dönme

Odak figür, yalnızlığı ile yüzleşip onunla yaşamayı öğrendiğinde, hayattaki iniş çıkışların ve çeşitli zevklerin varlığını kaybettiğini anlar. Hayatı tek düze ve renksiz hale geldiğinde de yaşama olan inancını ve sevgisini kaybettiğini fark eder. Yaşamının kendisine umduğunu vermediğini anlayan Ayhan, aidiyetsizlik duygusuna kapılır. Ait olmadığı bir yerden, bir durumdan kaçışın yolunu da sevgi veya aşkta değil cinsellikte bulur. Kendi hayatını kendisinin şekillendiremediğini fark eden odak figür, yaşadığı kısır döngü ile hayatını etrafındaki bireylerin ve uzamların şekillendirmesine de izin vermek istemez. Bu durumda kaçışa yönelip yalnızlığı tercih ederler. Fakat hayatın güzelliklerinden ve çeşitliliğinden mahrum kaldığı için, bir süre sonra umutsuzluğa, çaresizliğe ve kaybolmuşluğa sürüklenir. *“ Çılgılığım bu kez daha sessiz: Hayır. Karanlıkta kaybolan bir sis gibi.” (Eroğlu, 112)*

Ayhan, hayata olan güvensizlik ve huzursuzluğunu, anlattığı savaş döneminde yaşamaya başlamış ve ömrü boyunca insanlara ve durumlara yaklaşımında bunu hissetmiş ve çevresindekilere hissettirmiştir. Kadınlarla olan ilişkilerinde kimi zaman başarısızlığa kimi zaman hayal kırıklığına uğramıştır. Sosyal çevresinden de kopan Ayhan, çevreyle etkileşimini azaltır ve içine döner. İnsanlara duyduğu güvensizlik ile kendi doğrularını yaratmaya çabalar. Yalnızlığını kimseyle paylaşmak istemez fakat bulunduğu uzamlara bulaştırır. Özellikle yaşadığı evde sahip olduğu odaya hapsolmuşluk duygusuyla bütünleşir. Yalnızlığı, onun sadece öz benliğiyle paylaşmaya çalıştığı bir olguya dönüşür, kimseyi buna dahil etmeden yaşar. *“Kümesine hoş geldiniz diyorum, arkasından. Gözlerini kısa bir süre odanın çıplak duvarlarında gezindirdikten sonra incelemenin yeterli olduğuna karar vermiş gibi masaya doğru ilerliyor. “Tam size yakışan bir yer, mağara sanki”” (Eroğlu, 195)*

İletişimsizliğin odak figüre yansıttığı yalnızlık duygusu, Ayhan’ı sadece kültürel ve sosyal etkileşimlerinde değil, aynı zamanda hayata olan bakışında da farklı yönler sürüklemiştir. Mutluluğu, paylaşmayı, huzurlu olmayı gereklilik olarak görmekten sıyrılmış, kendi kendine yetebilme olgusuyla yaşamayı öğrenerek böyle yaşamayı alışkanlığa dönüştürmüştür. Hayatı keşfetmeye yalnız başlayan bir figürdür Ayhan. Onun için çok değerli, eski dostu Zafer’i aramaya çıkmaya karar vermesi de bu süreçte gerçekleşmiştir. İçine kapanık bir birey olması onu farklı yönler itmiş, onda çok farklı düşünce karmaşalarının oluşmasına yol açmıştır. Çok daha çeşitli hayat gayelerine yönelmesi, mutluluğu ve hayatın asıl anlamının başka yönlerde olduğunu düşünmesi de bu konumıyla açıklanabilir.

b) Yaşama Sevincini Yitirme

Ayhan’ın, hayattaki acı ve dehşet dolu deneyimleriyle birlikte kendini tanımak gibi bir zorlukla baş başa kaldığı da söylenebilir. Ayhan İlyasoğlu hayatı bir çaba, bir problemi çözmek için insanlığa verilen süre, yaşanılması kolay olmayan bir süreç olarak betimler. *“ Hayat insanlığın içine düştüğü kuyudan kurtulma çabasıdır. İnsanlara verilen küçücük bir fırsat, bir eylem fırsatı. (Eroğlu, 112) Hayata bakışını; deneyimlerini, yenilgilerini ve tanışıp onda hayal kırıklıkları yaratan insanlarla şekillendirmiştir. Odak figür, yaşama olan bağlılığını, umudunu ve sevincini yitirmiş, dünya üzerinde varlığının anlamsız olduğunu düşünmüştür. “ Geç kalmış bir ölüyüm ben. Nalân haklı. Gövdemi bir ceset gibi taşıyarak evin yolunu tutuyorum.” (Eroğlu, 109) Kendisi yalnız olmayı seçmiş ve yine kendisi “ıssızlığı ortasında” kaldığını kabullenmiştir. Hayatını Zafer’i aramaya adanmış, geçtiği yollarda geçmişe ve kendi kişiliğine ait kalıntıları yakalamak için uğraşmıştır. “ Tuz gölüne inen*

ufukta iki güneş, biri mor çizgide öteki gölün beyazında, ama ikisi de kıpkızıl, batıyor. Birden bütün gürültüler susuyor. Issızlığın ortasındayım artık.”(Eroğlu, 339)

Ayhan çevresindeki insanlara, etrafındaki tüm olay ve durumlara arkasını dönmeye başlamış, hayata olan inancını ve yaşama olan güvencini yitirmiştir. Savaş ortamından başlayarak kendini her an ölmeye hazır hissederek geçirmiş, yaşamdaki amaçlarını kendi benliğinde kaybetmiştir. Yalnızlığı; onun iç hesaplaşmalarıyla baş başa kalmasına neden olmuş, kendini hep alışılmadık ortamlarda yaşıyormuş ve o hayat karmaşasının içinde kaybolmuş gibi düşünmesine yol açmıştır. Başkalarının düşünceleri ve duygularını göz önünde bulundurmadan sadece içindeki sesi dinleyerek hayatta kalma mücadelesi veren Ayhan, yaşadığı süreçten kurtulmaya çabalayacak isteği bulamamıştır. Hayattan zevk almayı yaşamaması, onun hayata olan bağlılığını ve sevgisini yitirmesine yol açmıştır. Hayata cansız bir varlık gibi tutunması onda, insan olma duygularını da kaybetmesi ve yaşamda hissedilen çeşitli duyguları da artık hissetmemeye başlamasına neden olmuştur. Hayatın güzellikleri ona umutsuzlukları, pişmanlıkları ve hayal kırıklıkları olarak geri dönmüştür.

Yalnızlığının doğurduğu sonuçlar arasında yer alan içe kapanma; Ayhan'ın yaşam anlayışını sevincini ve umudunu yok etmiştir. Hayattan umudunu kesen ve kendini mutsuzluğa hapseden Ayhan, bunlarla birlikte hayatla bağlarını koparmıştır.

c) İletişimsizlik ve Yabancılaşma

Ayhan'ın insanlarla olan iletişimsizliği yalnızlığını çoğaltırken evrende yalnız olduğu hissine kapılmasına neden olmuştur. Ayhan çeşitli etkenlerle birlikte içine kapanık ve yalnız bir birey haline gelmesiyle beraber yaşadığı ve ait olduğunu sandığı ortamlara da yabancılaşmıştır. İlk başlarda farklı düşündüğü için ayrı düştüğü savaşta birlik olduğu halk kesiminde, daha sonra bulunduğu toplulukların çoğunluğunun içinde kendine bir yer edinmemesi Ayhan'ı iletişimsizliğine iterken, yapıtın sonlarına doğru gelişen olaylara bu yalnızlığı onun iletişimsizliğine ve yabancılaşmasına neden olmuştur. Etrafıyla bağlantısını ve tüm iletişimini kesen Ayhan sonunda paylaşabilmeyi ve duygu düşüncelerini karşındakine aktarmayı unutmmuş, çevresindekilerle anlaşmakta sorunlar yaşamıştır.

Yalnızlığı, onun başkalarına yabancılaşması ve kendini onlardan soyutlanması sonucunu doğururken aynı durum kendi benliği için de geçerli olmuştur. Önceden kendini tanıdığını, ne yaptığını bildiğini ve hayattaki amacını belirlemiş olmasına karşın, zaman ilerledikçe sadece

duygularına değil bedenine bile yabancı hale gelmiştir. “ *Yatak odasının kapısında, ayakta ve bu kez karşısındakini tanımadığını düşünen benim.* ” (Eroğlu, 74)

Kendini kaybolmuş ve belirsiz bir boşluğa hapsedilmiş hissetmek Ayhan’ı çaresizliğe sürüklemiştir. Kendini tanıyamayan birinin konuşabilmesi; kendini ifade edebilmesi için düşüncelerini dile getirecek kelimeleri bir araya getirememiş iletişimsizliğini hat safhaya varmıştır. Kendine evren üzerinde duracak bir yer, bir konum bulamayan Ayhan, kendini çıkılması zor dipsiz bir yerde hissetmiştir. Durumunu çoğu zaman ürkütücü, korkutucu, sevimsiz ve bunaltıcı gibi eseniksiz ve umutsuzluğu yansıtan kelimelerden yararlanarak aktarmıştır. Odak figür, duygularının yoğun ve karmaşa içerisinde olmasından, yalnızlığının boyutlarını tahmin etmekte ve tarif etmekte zorlanır. Yalnızlığının onun kişiliğindeki sarsıntılı etkisiyle birlikte etrafındaki kişileri ulaşılması ve anlaşılması, düşünce, duygu aktarılması zor insanlar olarak algılamaya başlar. “*Issız, terk edilmiş bir madeni andıran korkutucu bir yalnızlığın içindeki bir çukur. İçim altüst, tüylerim ilkel bir hayvanın içgüdüleriyle ürpermiş, beynimde art arda yanıp sönen tehlike sinyalleriyle adama yaklaşıyorum.* ” (Eroğlu, 126)

Yalnızlığını kalıplara sokmaya ve neden bu durumda olduğunu anlamaya çabalayan Ayhan çok zorlanır. Kendisini ve çevresini sorgular. Kendiyle baş başa kalmasında etrafındakilerin de etkisi olduğunu ve “bırakıldığını” söyler. Bu edilgenliği vurgulayarak aslında durumunun kendi seçimi olup olmadığını sorgular. Çevresine olan kızgınlığı ve iç çalkantılarının birleşmesi ile beraber herkesten kendini izole etmek ister. İletişim kuracağı insanların ummadık tavırlar içerisine girmeleri ve ona beklenmedik anlarda hayal kırıklıkları yaşatmaları ile ortaya çıkan hayata küskünlüğünü ve umutsuzluğunu biraz da çevresindeki dostlarına bağlar; etrafına olan güvensizliğini anlatır. Bütün bunlar, onun yalnızlığının, beden ve ruh sağlığını sarsmasının kanıtı ve yalnızlığının doğurduğu sonuçlardandır. Bu durumun yarattığı farkındalık da yalnızlığının bir sonucu olarak ona acı verir. “ *Yalnız bırakılacağını bilmek, ağır bir taş gibi içimi eziyor birden. Tek başımıza kalacağız.* ” (Eroğlu, 146)

SONUÇ

Bireyin yaşam karşısındaki tutumunu ve karakterinin oluşumu; içinde yaşadığı toplumda var olan çelişkiler tarafından şekillenir. Sınıf farkı, kültürel farklılıklar, çevresel değişiklikler, ahlaki değerler ve yaşanmışlıklar bireyin toplumdaki statüsü ile birlikte toplumsal çelişkilerini oluşturur. Bütün bu faktörler bireyin karakter oluşumunda yaşama bağlanmasında ya da yaşamdan uzaklaşmasında onun düşüncelerini etkiler. “İssizliğin Ortası” adlı yapıtta ise odak figür olan Ayhan İlyasoğlu’nun bulunduğu koşullar ve yaşama şeklinin onu yaşamdan

uzaklaşmaya ittiği görülür. Ayhan İlyasoğlu, geçmişi, hayatına giren kadınlar ve yaşadığı iletişimsizlik sorunu kendini ait olduğu yerden uzaklaştırmış ve yalnızlığı seçmiştir. Odak figürün geçmişte içinde bulunduğu savaş ortamı ve oradaki deneyimleri gözlediği olaylar, çatışmaları ve bağlanama sorunu yaşayışı, kadınlara duyduğu akıl almayan ve itilemeyen nefreti ile zaafi, son olarak savaştan döndükten sonra baskınlığını koruyan iletişimsizlik olgusu yalnızlığını oluşturan nedenler arasında yer almaktadır. Yalnızlığına sebep olan bu durumların sonucunda ise eratındakilerle meydana gelen iletişim kuramama durumu, zamanla kendi içine dönmesi ve çevresine yabancılaşması görülebilir.

Ayhan hep geçmişinin etkisinde kalmış, yaşadığı dönemden önceki zamanları anlatırken tekrara yaşar gibi hissetmiştir. Geçmişinden şimdiki hayatına bir iz olarak kalan anılardan en fazla yer tutanı Kıbrıs'taki savaş döneminde yaşadıkları olmuştur. Orada yaşadıkları, toplumdaki kültür ve eğitim düzeyi farkı, halkın farklı kesimlerinden gelen insanların çatışmaları ve insanların olaylara karşısındaki duygusuzlukları onu etkilemiş, belleğinde derin izler bırakmıştır. Geçmişinde ve savaş döneminde tanıştığı kişilerden kimileri onu eğitmiş; ileriki yaşantısı için yararlı deneyimler kazandırmış olsa da bazıları onun depresyona girmesine ve bedensel çöküntüsüne temel oluşturmuştur. Psikolojik yıkılışında geçmiş belirgin bir şekilde etkisini hissettirirken, odak figürün en çarpıcı duygulardan biri de yalnızlık olmuştur.

Geçmişte beraber olduğu ve ikili ilişkiler yaşadığı kadınlar odak figürün üzerinde kalıcı asarlar bırakmış ve etkileri uzun süreli olmuştur. Savaş sırasında ve sonrasında tanıştığı kadınlar, gençliğinde yer edinmiş kadınlar ve birlikte yaşadığı kadınlara karşı esenliksiz duygular hissetmesine neden olurken hayata olan tavrını da etkilemiştir. Onların çoğu zaman Ayhan'ı pişmanlığa ve hayal kırıklıklarına uğratması, Ayhan'da hayatı boyunca böyle hisler içerisinde olacağı inancını doğurmuştur. Bu duygularla yaşaması da onu zorlamış ve odak figürdeki yalnızlık duygusunu pekiştirmiştir.

Hayatına giren diğer insanlar da Ayhan'da soyutlanma, içe kapanma ve kendini yabancılaştırma gibi hisleri ortaya çıkarmış ve hayata olan bakışını değiştirmesine neden olmuştur. Hayatına sırayla giren kadınlara davrandığı gibi diğer insanlara karşı da güvensiz olmuş, girdiği ortamlarda kendini yabancı ve yalnız hissetmiştir. Bunun sonucunda Ayhan yaşama sevincini yitirmeye başlamış ve içe kapanık bir birey olmuştur.

Ayhan 'ı hayatı boyunca etkisi altına almış ve onu paylaşmaya küstürmüş diğer bir olgu ise iletişimsizliktir. İnsanlarla aynı hisleri, aynı düşünceleri ve benzer bakış açılarına sahip

olmadığını gören Ayhan kendini dış dünyadan istemsizce koparmış ve onun iletişimsizliği yalnızlık duygusunu hissetmesinde hem bir neden hem de bir sonuç olmuştur. Etrafındakilerden; özellikle zorlu savaş dönemlerinden sonra onu hayat döndürmeye ve hayatın güzelliklerini ona yaşatmaya çalışan dostlarından kendini soyutlamış ve “yalnız kalmayı” tercih etmiştir. Öte yandan, yalnızlığı onun iletişimsizliği halini almıştır. Yalnız olmayı kendi hayat gayesi haline getirmeye çabalayan Ayhan, her geçen gün güçlendirdiği iletişim bozukluğunu yalnızlığının bir sonucu olarak yaşamıştır.

Sonuç olarak; geçmişteki anılar, kadınlar, gençliğindeki ruhsal travmaları, çeşitli olaylar, yaşamına giren farklı özelliklerdeki bireyler ve kendini etrafından soyutlamasıyla ortaya çıkan iletişimsizliğin odak figür Ayhan İlyasoğlu'nun “İssızlığın Ortası”nda sıkışıp kalmasına neden olduğu söylenebilir.

SÖZCÜK SAYISI: 3718

KAYNAKÇA

- Eroğlu, Mehmet. İssızlığın Ortası. 7. Basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, Ocak 2007